

ποιητικῆς γλώσσης θεωρίας, ἀπόπειρα ἀναζωογονήσεως τῶν ὁποίων προσφάτως ἔγεινεν ; « Ἐν τοῖς θαυμασίοις τούτοις στίχοις, λέγει ὁ Καλοσγοῦρος περὶ τῶν στίχων τοῦ Σολωμοῦ, παρίσταται συμπεπυκνωμένη οὕτως εἰπεῖν ἅπαντα ἡ ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας, καθ' ἣν ἡ θαυματουργὸς γλωσσοπλαστικὴ δύναμις ἀναβιδάζει τὴν γλῶσσαν ἀπὸ τῆς φυσικῆς καταστάσεως εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ πνεύματος. Γινώσκουμεν κάλλιστα ὅτι ἄνθρωποι διεστραμμένοι ἔχοντες τὸν νοῦν καὶ τὸ αἶσθημα ἐκ τῶν σχολαστικῶν προλήψεων, ἀναγινώσκοντες τούτους τοὺς στίχους, ἀνακράζουσι σχεδὸν θριαμβευτικῶς : ἡ γλῶσσα αὐτῇ δὲν εἶνε ἡ δημοτικὴ, μόνον γραμματικῶς εἶνε τοιαύτη καὶ νομίζουσιν ὅτι διατυποῦσιν οὕτω κατηγοριὰν καταρρίπτουσιν ἐκ θεμελίων τὴν θεωρίαν, ἥτις ἐγέννησε τὰ θαύματα ταῦτα τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς Τέχνης. Βεβαίως ἡ γλῶσσα τῶν στίχων τούτων δὲν εἶνε δημοτικὴ, καθ' ἣν ἔννοιαν ὀνομάζεται οὕτως ἡ γλῶσσα τοῦ δημοτικοῦ ἄσματος ἡ ἡ τῶν ἀπλουστέρων καὶ δημοτικωτέρων ἄσμάτων αὐτοῦ τοῦ Σολωμοῦ, ἀλλ' εἶνε δημοτικὴ μόνον καθ' ἣν ἔννοιαν δύναται οὕτω νὰ ὀνομασθῇ ἡ γλῶσσα τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Σχικοπῆρου, τοῦ Δάντου. Ὁ ποιητὴς εἰσδύσας βαθέως εἰς τὰς ὑπολινθανούσας διὰ τὴν κοινὴν διάνοιαν δυνάμεις τῆς γλώσσης του, ἐκλέγων ταύτης τὸ καθαρώτατον ἄθος, ὑποτάσσει τὴν ὕλην εἰς ἀρμονίαν ἄγνωστον μέχρι τοῦδε· ἐν τῷ δικαίωματι, ὅπερ παρέχει αὐτῷ ἡ πνευματικὴ οὐσία, ἥς ἐμφορεῖται, εὐτόλμως ἀποδίδει εἰς λέξεις ἐκδοχάς, τὰς ὁποίας οὐδέποτε ἔσχον, πλαττεὶ φράσεις καὶ ὁμοίως συντάξεις, ὧν πρῶτον παρίσταται παρ' αὐτῷ ἡ γλῶσσα ἐπιδεκτικὴ, ἐπιχειρεῖ μεταθέσεις, ἀποκοπὰς, προτιμᾷ ἐνίοτε τύπους παλαιότερους, ἀνυψοὶ τέλος τὴν φράσιν διὰ λέξεων, αἰτινες ἢ ἀνήκουσιν εἰς φάσεις ἀρχαιοτέρας τῆς γλώσσης, ἢ ζῶσαι ἔτι ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ ἐξηγενεῖσθαι ἤδη ὑπὸ προγενεστέρους καλλιεργείας, ἀλλὰ πάντα ταῦτα πράττει χωρὶς νὰ παρεκφυγῇ τὸν ζῶντα γραμματικὸν τύπον, χωρὶς ν' ἀπαρνηθῇ τὸ ὑπὸ τῆς φύσεως παρεχόμενον στοιχεῖον, καὶ θεωρῶν μάλιστα τοῦτο ἀπαραιτήτον ὅρον τῆς ἀληθοῦς ἐκδηλώσεως τῆς οὐσίας. Διὰ πάντων τούτων τῶν μέσων παράγεται κατασκευάσμα, ὅπερ εἶνε καὶ συγχρόνως δὲν εἶνε τὸ κοινὸν καθομιλημένον ἰδίωμα, ἢ εἶνε τοιοῦτον μόνον διὰ τοὺς μὴ εἰσδύοντας εἰς τὰ μυστήρια τῆς Τέχνης, ἢ μάλλον εἶνε αὐτοῦ τούτου τὸ ἄθος κτλ. κτλ. » Ἡ ἀνωτέρω ἐπιστημονικώτατα ἐκτεθειμένη θεωρία τῆς ποιητικῆς γλώσσης, καὶ ἂν εὐρεθῶσιν οἱ διστάζοντες νὰ ἀποδεχθῶσιν αὐτὴν ὡς ἐφαρμοζομένην ἐν τῇ ποιητικῇ ἐργασίᾳ τοῦ Σολωμοῦ, μήπως δὲν ἀποτελεῖ τὸ Σύμβολον Πίστews, συμφώνως πρὸς τὸ ὅποσον ὁ ἀληθὴς ποιητὴς ὀφείλει νὰ ῥυθμίζῃ

τὴν γλῶσσαν του, ἔχων ἀείποτε ὑπ' ὄψιν ὅτι « ἡ Τέχνη, δυνάμει αὐτῆς τῆς ἐννοίας της, δὲν παραδίδεται εἰς τὴν συνήθειαν, εἰμὴ ἵνα μεταχειρισθῇ ταύτην ὡς μέσον καὶ κρύψῃ ἐν αὐτῇ τοὺς ὑψηλοτέρους σκοποὺς της, ποιοῦσα δὲ τοῦτο ὡς δεῖ, ἀπατᾷ πολλὰκις ἡμᾶς λησμονοῦντας ὅτι ἔργον αὐτῆς δὲν εἶνε νὰ παραστήσῃ τὴν φύσιν, ἀλλ' ἐκυτὴν ἐν τῇ φύσει ; » Ὡραῖος ὀρισμός, τὸν ὁποῖον πάλιν ὁ κ. Καλοσγοῦρος παρέχει εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ ἀξιοθαυμάστῳ μελέτῃ αὐτοῦ, ἡ ὁποία συγκεντροῖ ἐν αὐτῇ τὰς ἀκτῖνας τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδος, καί, ὡς δὲν ἀμφιβάλλω, προωρίσθη νέον σταθμὸν κινήσεως νὰ σημειώσῃ ἐν τῇ συγχρόνῳ ποιητικῇ καὶ καθ' ὅλου φιλολογικῇ παραγωγῇ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΜΑΓΟΥ

Ἦ π ο

ΑΝΔΡΕΟΥ ΔΩΡΗ

Συνέχεια, ἴδε σελ. 288

Ἡ Λεῖλὰ σιωπηλὴ καὶ ἄρχα ἐφαίνετο μελετῶσα σοβαρὸν τι καὶ ἀπορραϊστικόν.

— Αἰκατερίνη, εἶπε τέλος, δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀποκρύπτωμεν, πρέπει νὰ συνέβῃ δυστύχημά τι. Ὁ ἀδελφός σου δὲν θὰ σὲ ἄφινεν ἐκουσίως εἰς τόσην φρικτὴν ἀνησυχίαν. Εἰς περίστατιν τόσον σοβαρὰν νομίζω ὅτι ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ λάβω ἑκτακτα μέτρα. Ἐὰν πράττω κακῶς, εἶθε ὁ Μύθρας νὰ με συγχωρήσῃ. Ἀλλ' ἀφοῦ ὁ Γουέβρος κατέστρεψε τοὺς Φράγκους, ἀπόκειται εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Γουέβρου νὰ τοὺς σώσῃ.

— Τί ἐννοεῖς; ἀνέκραξεν ἡ Αἰκατερίνη τρέμουσα. ὦ ! ἐὰν γνωρίζης τίποτε, εἰπέ το. Ἄς ἀναχωρήσωμεν, ἄς μὴ διστάζωμεν ! Τί ἀναμένεις ;

— Μὴ μ' ἐρωτᾷς, εἶπεν ἡ Λεῖλὰ μετὰ τὴν γλυκεῖαν φωνὴν της. Δὲν εἶμαι ἀκόμη βεβαία. Πρέπει νὰ ἐρευνήσω, νὰ μελετήσω... Λάβε ὑπομονὴν ἔως τὴν ἐσπέραν ταύτην. Ἄλλως τε δὲν δυνάμεθα ν' ἀναχωρήσωμεν, ἐὰν δὲν μᾶς προστατεύῃ τὸ σκότος.

Καὶ πορευθεῖσα εἰς τὸ σπουδαστήριον ἔλαβεν ἐκ τῶν σκευοθηκῶν πολλὰ ὀγκώδη βιβλία, τὰ ὁποῖα ἤρχισε νὰ ἐξετάζῃ μετὰ προσοχῆς, ἐν ᾧ ἡ Αἰκατερίνη τὴν παρηκολούθει μετ' ὀφθαλμοῦς λάμποντας ἐξ ἀνυπομονησίας.

— Τί παράδοξα ἐργαλεῖα ἔχετε ἐδῶ ! εἶπε παρατηροῦσα τὰ κερατοειδῆ ἀγγεῖα καὶ τὰ διυλιστήρια. Νομίζει τις ὅτι εἶνε σπουδαστήριον μάγου.

— Καὶ τοιοῦτον εἶνε... εἶπεν ἡ Λεῖλὰ καθημένη παρὰ τὴν μεγάλαν τράπεζαν. Ὁ πάππος

μου εἶνε ὁ μόνος κάτοχος τῆς καθβαλιστικῆς ἐπιστήμης καὶ αὐτὸς ἐφρόντισε νὰ μὲ διδάξῃ τινὰ τῶν ἀποκρύφων τῆς.

— Σοβαρῶς τὰ λέγεις αὐτά ;

— Ὁ Γκουσά-Νισίν θεωρεῖ ὅτι ἡ καθβαλιστικὴ ἐπιστήμη εἶνε τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ ὅτι πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ ῥητά της. Ὑπάρχουσι μεταξὺ τῶν Γουέβρων τινὲς πιστεύοντες ὅτι αὐτὸς ἐγνώρισε τὸν Θάτ-Ερμῆν, τὸν μέγαν νομοθέτην τῶν ἀποκρύφων γνώσεων.

— Ἰδοὺ λοιπὸν διατὶ ὁ Χασάν ἐλεγεν ὅτι ὁ Γκουσά-Νισίν εἶνε γέρ ν ὅσον καὶ ὁ κόσμος !

— Ναί, ἀπάντησεν ἡ Λεϊλά. Τὰ παιδίκα καὶ οἱ ἀπλοῖκοι ἐξογκώνουσι τὰ πράγματα καὶ βλέπουν τὸ ὑπερφυσικὸν πανταχοῦ. Εἶνε ὅμως ἀνεπίδεκτον ἀμφιβολίας, ὅτι ἡ ἀπόκρυφος ἐπιστήμη τῶν μάγων εἶνε ἡ βαθυτέρα καὶ σεβασμιωτέρα πασῶν ὅσαι ὑπῆρξαν. Ἐκ τῆς Χαλδαίας, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ κοίτης τῆς, ἡ ἀπόκρυφος ἐπιστήμη ἐκυρίευσεν τὸν κόσμον ὁλόκληρον. Αἱ πυθώνισσαι, αἱ συβίλλαι, οἱ οἰωνοσκόποι, οἱ μάντιες καὶ πᾶσα ἡ χορεία τῶν χρησμοδοτῶν, τῶν νεκρομάντεων, τῶν μάγων, τῶν γοήτων, τῶν οἰειροκριτῶν, τῶν ἀλχημιστῶν, τῶν θαυματουργῶν, τῶν ἀστρολόγων, τακτικῶν ἢ ἀτάκτων κατὰγονται κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀπὸ τοῦ Θάτ-Ερμού.

— Καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ; εἶπεν οἱ Αἰκατερίνη πρὸς στιγμὴν λησμονοῦσα τὴν ἀνησυχίαν τῆς χάρις εἰς τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς φύλης τῆς, καὶ αὐτοὶ ἐπίσης ὁρσεύουσιν εἰς τοὺς Μάγους τὴν μάθησίν των ;

— Βεβαίως οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Κελτοὶ, οἱ Δροῖδαι τῆς Γαλατίας....

— Πῶς ! εἶπε διακόπτουσα αὐτὴν μετὰ ζωηρότητος ἡ Αἰκατερίνη... Ὡς καὶ οἱ Δροῖδαι μας.

— Κατ'ήγοντο κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἐκ τῶν Μάγων τῆς Χαλδαίας καὶ ἱπετέλουν κοινωνίαν ἰδιαιτέρην ἐντὸς τῆς κοινωνίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχαιρον ἀδιαφιλονέικητον κύρος. Ἐὰν ὑπάρχωσι καθ' ἅπασαν τὴν γῆν ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους οἱ Γουέβροι δύνανται ν' ἀποκαλῶσιν ἀδελφούς των, οὗτοι ἀναντιρρήτως εἶνε οἱ Κελτοὶ τῆς Γαλατίας, οἱ κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Ἀρμορικῆς.

— Τότε λοιπὸν, ἀνέκραξεν ἡ Αἰκατερίνη, ἀνέκομεν εἰς τὴν αὐτὴν φυλὴν, Λεϊλά !...

— Πῶς !... εἶπεν ἡ Λεϊλά ὠχρῶσα.

— Εἴμεθα Βρεττανοί, δὲν τὸ ἐγνώριζες ;

— Σὺς ἐνόμιζα Παρισινούς.

— Ὅχι εἴμεθα Βρεττανοί, ἀληθεῖς καὶ γνήσιοι Βρεττανοί.

— Τί εὐτύχημα ! εἶπεν ἡ Λεϊλά ἀσπαζομένη τὴν φίλην τῆς μετὰ διαχύσεως. Ἀ ! πόσον ἐπείγομαι ν' ἀνακοινώσω τὴν εἰδήσιν ταύτην εἰς τὸν πάππον μου ! προσέθηκε θριαμβευτικῶς. Τί θὰ ἔχῃ τώρα ν' ἀντιτάξῃ ;

— Τί ἐννοεῖς ; ἠρώτησεν ἡ Αἰκατερίνη ἐκπληκτος.

— Πᾶς Γουέβρος, εἶπεν ἡ Λεϊλά μετὰ τινος δισταγμοῦ καὶ ταραχῆς, καὶ ἰδίως πᾶς Μοβεδ φυσικῶς θεωρεῖ ὡς κατώτερόν του καὶ ὡς βάρβαρον πάντα μὴ ἀνήκοντα εἰς τὴν φυλὴν του... καὶ θὰ ἐβοήθει πολὺ προθυμότερον τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἂν ἐγίνωσκε τὴν συγγένειαν, ἥτις μετ' αὐτοῦ σὰς συνδέει.

— Δὲν θεωρεῖς τὸν πάππον σου ἱκανὸν νὰ προδώσῃ τὸν Μαυρίκιον ; ἀνέκραξεν ἡ Αἰκατερίνη τρέμουσα.

— Ὅχι, εἶπεν ἡ Λεϊλά μὲ φωνὴν εὐσταθῆ. Σοὺ εἶπον ἀνυποκρίτως ὅτι δὲν ἀγαπᾷ τὸν ξένον· ἀλλὰ εἶνε πολὺ μεγαλόφρων καὶ δὲν καταδέχεται νὰ προδώσῃ... Εἶνε ἱκανὸς νὰ ἐνταφιασθῇ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τὰ ἐρεπίπια, ὑπὸ τὰ ὅποια ἄλλος τις ἤθελε καταπλακωθῇ.

— Θεέ μου ! εἶπε θλιβερῶς ἡ Αἰκατερίνη, μὲ κάμνεις νὰ φοριῶ. Ὅμιλεῖς περὶ ἐρεπίπων, περὶ καταπλακώσεως !... Αὐτὴ ἡ ιδέα μὲ βασανίζει ὡς ἐπιόλητος, ἀφότου ἤρχισαν αὐταὶ αἱ κρύφια ἐργασίαι. Ἐνὸσω τις ἐργάζεται ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ὑπόκειται μὲν πάντοτε εἰς δυστοχήματα, ἀλλὰ τέλος πάντων δὲν τὸν περιβάλλει τὸ ἄγνωστον. Ἐνῶ εἰς τὰ φοβερά ἐκεῖνα ὑπόγεια ποῖος εἰξεύρει τί δύναται νὰ συμβῇ ; Νὰ τοῦ λείπῃ ὁ ἀήρ, τὸ πῦρ, τὸ ὕδωρ, νὰ εὐρίσκειται ἐντὸς αἰωνίου φυλακῆς, χωρὶς καμμίαν ἀνθρωπίνην βοήθειαν, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ μέσον ὅπως ἀκουσθῇ !... Ὡ ! παραφρονεῖ τις μόνον σκεπτόμενος αὐτό.

— Φιλτάτη Αἰκατερίνη, εἶπεν ἡ Λεϊλά συγκεκινημένη, ἡσύχασε, σὲ παρακαλῶ. Ἐχε θάρρος. Συλλογίσου ὅτι ἂν κίνδυνός τις ἀπειλήσῃ τὸν ἀδελφόν σου, καθήκον ἔχεις νὰ διατηρήσῃς ὅλας σου τὰς δυνάμεις, ὅλην σου τὴν ἀπάθειαν, διὰ νὰ δράμῃς πρὸς βοήθειάν του.

— Ἀγαθὴ καὶ προσφιλεῖς Λεϊλά, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη δακρύουσα, τί θὰ ἐγείνομην ἄνευ σοῦ ; Καλὰ, θὰ λάβω ὀλίγην τροφήν καὶ ὕστερα θὰ προσπαθῇσω νὰ κοιμηθῶ, διὰ νὰ σοῦ ἀποδείξω ὅτι δὲν ἐπῆγαν χαμένα τὰ μαθήματά σου.

— Τώρα ὁμιλεῖς καλὰ ! εἶπεν ἡ Λεϊλά χαίρουσα διὰ τὰς καλὰς διαθέσεις τῆς φίλης τῆς. Καί, ἀφοῦ προσέφερε πρὸς αὐτὴν ἓνα κύαθον καφέ, ἐκάθησε πλησίον τῆς ἐπὶ προσκεφαλαίων συνιστώσῃ αὐτῇ νὰ κοιμηθῇ γρήγορα, ἐνῶ αὐτὴ θὰ ἐξηκολούθει τὴν μελέτην τῆς.

Ἄλλ' ὁ ὕπνος δὲν ἐπῆρχετο εἰς τὰ βλέφαρα τῆς Αἰκατερίνης.

— Δύνασαι νὰ μοῦ εἴπῃς τί μελετᾷς ; ἠρώτησεν ἡ νεῆνις μετὰ διὰλειμμα σιωπῆς.

— Εἶνε ἡ «Κλείς τοῦ Σολομώντος» τοῦ βασιλέως, εἶπεν ἡ Λεϊλά σοβαρῶς.

— Μοῦ φαίνεται ὅτι τὸ γνωρίζω αὐτὸ τὸ βί-

βλίον, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη ὑπανεγειρομένη ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων. Δόσε μου, σὲ παρακαλῶ, ἓνα τόμον. Μάλιστα, αὐτὸ τὸ ἴδιον εἶνε. Ἐνθυμούμαι ὅτι ἀνεδιρῆσαμεν αὐτὸ τὸ βιβλίον ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μαυρίκιου, ὅτε κατεγινόμεθα εἰς μελέτας τῆς Κελτικῆς γλώσσης... Εἶνε ἡ γενικὴ ἀποθήκη, ὁ κατάλογος ὅλων τῶν μαγικῶν ῥητῶν, ἀλήθειαι;

— Εἶνε τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀληθείας! εἶπεν ἡ Λεϊλά μετὰ σοδαρότητος.

Κεφάλαιον Α'. Περὶ τῶν ἡμερῶν, τῶν ὥων καὶ τῶν ιδιοτήτων τῶν πλανητῶν, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη ἀναγινώσκουσα ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Κεφάλαιον Β'. Περὶ τῶν τεχνῶν. Κεφάλαιον Γ'. Προσευχαὶ καὶ ἐξοχισμοί. Κεφάλαιον Δ'. Ἐξοχισμοὶ ἰσχυρότεροι. Κεφάλαιον Ε'. Ἐξοχισμοὶ ὀκαταρίκτοι. Κεφάλαιον ΣΤ'. Πῶς καθίσταται τις ἀόρατος. Κεφάλαιον Ζ'. Περὶ τοῦ τρόπου τῆς παρασκευῆς τοῦ μαγικοῦ τέκτους πρὸς ἐξέτασιν τῶν διανοιῶν καὶ πρὸς εἴρεσιν ὑπαντίσεως εἰς οἰανδήποτε ἐρώτησιν. Κεφάλαιον Η'. Περὶ τοῦ τρόπου, δι' οὗ δύναται τις νὰ γείνη κέρως θησαυροὶ κατεχομένου ὑπὸ τῶν ἀνεμμάτων.

— ὦ Λεϊλά! ἀνέκραξεν ἀκουσίως ἡ Αἰκατερίνη, ἐνῶ ἀκουσίως ἡ φωνὴ τῆς ἐλάμβανε τὸν εἰρωνιάς, ὑποθέτω ὅτι δὲν σκοπεῖς νὰ τοὺς συνδράμης διὰ τῆς μαγείας καὶ τῶν ἐξοχισμῶν.

— Εἶνε περιττόν, ἀτήνησεν ἡ Λεϊλά μετὰ τινος ἀσυντηρότητος, νὰ σοὺ ἐξηγήσω τί ἀναζητῶ. Σοὺ εἶπα ἤδη ὅτι ἔχω ἀνάγκην νὰ μελετήσω καὶ νὰ συλλογισθῶ. Κοιμήσου Αἰκατερίνη. Ἀφοῦ τελειώσω τὴν ἐργασίαν μου, θ' ἀναπαυθῶ ἐπίσης κ' ἐγώ, ὅταν δὲ ἔλθῃ ἡ νύξ θὰ μεταβῶμεν πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἐξαφανισθέντων ἀγαπητῶν μας.

Ἡ Αἰκατερίνη πειροχθεῖσα κἄπως, διότι ἐψύχανε τὴν φίλην τῆς, ἠθέλησε νὰ προσπαθήσῃ τοῦλάχιστον ὅπως τὴν εὐχαριστήσῃ. Ἐκλείσε τοὺς ὀφθαλμοὺς καί, ἐπειδὴ ὁ κόπος κατέβαλε τὴν ἀνησυχίαν, δὲν ἐβράδυνε νὰ κοιμηθῇ ὑπὸν βαθύτατον καὶ πλήρη ὀνείρων.

Κεφάλαιον ΙΖ'.

Νέα θύματα.

Ἀφοῦ ἐκοιμήθη ἐπὶ πάντε ὥρας ὁ Μαυρίκιος, ἀρπυνίσθη ἀναπνεύσας καὶ ἀναζωογονηθείς.

— Ἀριστομένη! εἶπε πρὸς τὸν σύντροφόν του, ἡ σταθερὰ πεποίθησίς μου εἶνε ὅτι εὐρίσκόμεθα εἰς τὸ κέντρον, εἰς τὸν πυρῆνα καθ'αὐτὸ τοῦ λαβυρίνθου. Ἡ ἐξόδος ἐπομένως, δὲν πρέπει νὰ εὐρίσκεται ἐδῶ πλησίον.

— Θέλετε κύριε τὸ πρόγευμά σας; εἶπεν ὁ Γαργαρίδης ἐξυπνῶν διὰ μίαν καὶ τρίβωμ τοὺς ὀφθαλμούς. . .

— Ὅχι καλὴ! ἐγὼ ὁμιλῶ περὶ τῆς ἐξόδου!

— Ὁ κύριος θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ τοῦ κόψω μίαν ρέτα σκαλιστό-

δὲν εἶνε σωστὸν νὰ σκεφθῇ κανεὶς νὰ ἐπαναλάβῃ παρόμοιον ταξίδι χωρὶς νὰ φάγῃ κἄτι τι.

— Τὸ σχέδιόν μου, ἐπανελάθεν ὁ Μαυρίκιος ἐνῶ ἔτρωγε τὸ πρόγευμά του, εἶνε νὰ λάβω τὴν ἀντίθετον δρόμον. Πιμν πεπεισμένος ὅτι τὸ ἄδυτον εὐρίσκεται πρὸς ἀνατολὰς, τὰ πράγματα δὲ μὲ ἐδικαίωσαν ἔχω πρὸς τοῦτοις πεποθήσιν ὅτι ἡ ἐξόδος θὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον ἄκρην, ὅπως εἰς τοὺς ναοὺς ἡ κυρία εἰσοδος εὐρίσκεται ἀντικρὺ τοῦ θυσιαστηρίου.

— Αὐτὸ μοῦ φαίνεται πολὺ ὀρθόν, εἶπεν ὁ Γαργαρίδης, ὅστις ἦτο πάντοτε εὐδιάθετος μετὰ τὸ φαγητόν.

Ἄλλ' ὁ Μαυρίκιος τὸν διέκοψε δι' ἐπιφωνήσεως θλιβεράς. Πικρετήρησεν ὅτι τὸ φῶς τοῦ φανού του εἶχε σημαντικῶς ἐλαττωθῇ καὶ δὲν θὰ ἐβράδυνε νὰ σβεσθῇ. Ὁ Γαργαρίδης ἐρωτηθεὶς εἰσήγαγε τὴν χεῖρα εἰς τὸ κἀνιστρόν του καὶ ἐξήγαγε θριαμβευτικῶς ἐν κουτίον πυρεῖων καὶ δέσμη ἐκ δέκα κηρίων. Δι' αὐτῶν ἠδύναντο νὰ φωτίζωνται ἐπὶ ἐξήκοντα ὥρας, ὑπολογιζόμενον ὅτι ἕκαστον κηρίον ἀπαιτεῖ ἐξ ὥρας ὅπως καταναλωθῇ ὁλοσχερῶς. Ἦτο ὅμως ἀνάγκη νὰ μὴ ἀρίνωσι νὰ φθείρηται ἐπὶ ματαίῳ τὸ φῶς των ὅταν ἐκοιμῶντο, ὅπως ἔπραξαν ἀτόπως κατὰ τὸ διάστημα καθ' ὃ εἶχον ἀναπαυθῇ.

— Ἄλλως τε, εἶπεν ὁ Γαργαρίδης, ὅστις ἐβλεπε τὰ πάντα ῥόδινα μετὰ τὸ πρόγευμα, ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι μετ' ὀλίγας ὥρας θὰ ἔχωμεν ἐπιστρέψει εἰς τὸ στρατόπεδόν μας... Ἄ, κύριε, τί πιλάρι θὰ σὰς ἐτοιμάσῃ!.. (φθάνει ἐκεῖνος ὁ μασκαρὰς ὁ Ἀλῆς νὰ μὲ τὸ ἐλῆστευσεν!) Ἀχ! τρέχουν τὰ σάλια μου... Τὶ σάλσα, κύριε, τί σάλσα! . . . Καὶ τὸ ἀρνὶ εἶνε τώρα εἰς τὴν ἐπογχὴν του. . . Σὰς ὑπόσχομαι, κύριε, νὰ σὰς φτιάσω ἓνα πιάτο βασιλικό! . . . ἔάν, ἐννοεῖται, ἐπιστρέψωμεν.

— Ἐάν! . . ὁ Μαυρίκιος σείων τὴν κεφαλὴν, ἐμπρός! δὲν πρέπει νὰ κοιμηθῶμεν ἐδῶ. Ἐνῶσω δὲν ἀναζητῶμεν τὴν ἐξόδον, δὲν θὰ τὴν εὑρωμεν ποτέ. Ἄς προσπαθήσωμεν νὰ εὑρωμεν διὰδρομον διευθυνόμενον πρὸς δυσμὰς· ἂν ἡ θεωρία μου εἶνε ὀρθή, διευθυνόμενοι πρὸς δυσμὰς θὰ εὑρωμεν τὴν θύραν.

— Ὅταν συλλογίζομαι ὅτι ἐκεῖνος ὁ γεροκατεργάρης γνωρίζει τὸν δρόμον καὶ δὲν θέλει νὰ μὰς τὸν δείξῃ! εἶπεν ὁ Γαργαρίδης μετ' αἰφνιδίου ὀργῆς. Μὰ τὸν Θεόν, ἂν δὲν ἤμην καλὸς ἄνθρωπος δὲν ἤξευρα κ' ἐγὼ τί θὰ τοῦ ἔκανα! . . . Ποῦ νὰ σὲ πάρῃ ἡ ὀργή, κατηραμένε Γκουτὰ-Νισίν! . .

— Ἠδύνατο καὶ αὐτὸς νὰ σοῦ ἀπαντήσῃ: «Κατηραμένε Γαργαρίδη, ὁ ὁποῖος ἔγειναις ἡ ἀφορμὴ νὰ κινηθῇ ὁ λίθος!»

— Ἀλήθεια, κύριε.. ἀλλὰ καὶ ἐξ αἰτίας μου εὐρήκαμεν τοὺς πολιτίμους λίθους καὶ τὰς πι-

ΦΙΛΟΠΟΝΙΑ ΚΑΙ ΑΡΤΙΑ

νακίδας ἐκείνας, ὅπου σὰς ἐπροξένησαν τὴν χαράν.

— Τὸ ἀναγνωρίζω εὐχαρίστως· χάρις εἰς ἐσὲ εὐρίσκόμεθα εἰς τέτοιο χάλι!

— Καὶ χάρις εἰς τὴν εὐγενεῖάν σας, κύριε, ὅπου πρῶτος ἐμβήκατε εἰς τὸν λαβύρινθον.

— Τότε λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν παράπονον ὃ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον· εἶνε φανερόν. Τώρα ἂς προσπαθῇσωμεν νὰ ἐξέλθωμεν ἀπ' ἐδῶ· καὶ ἀφοῦ ἀναβῶμεν ἐπάνω, τότε πλεόν δὲν θὰ φιλονεικῶμεν εἰς ποῖον ἐξ ἡμῶν ἀνήκει ἡ προτεραιότης τῆς ἀνακαλύψεως.

Ἐνῷ συνωμῖλουν οἱ δύο σύντροφοι, ἠκολούθουν ἀντιθέτως τὴν ὁδόν, ἣν εἶχον ἕως τότε διανύσει, ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὰ σχήματα τῆς μηλολόνης μὲ τοὺς συμβολικοὺς πόδας. Φθάσαντες εἰς τὴν στρογγύλην αἴθουσαν, ὅπου ὁ Μαυρίκιος εἶχε παρατηρήσει τὸν ἀριθμὸν 1, ἐσταμάτησαν, ὅπως προσδιορίσωσι τὴν διεύθυνσιν. Ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ σταυροδρόμιον ἐκεῖνο δὲν διέφερε κατ' οὐδὲν ἀπὸ τὰ ἄλλα, δι' ὧν εἶχον διέλθει ὅπως φθάσωσιν ἐκεῖ. Ἦσαν οἱ αὐτοὶ λεῖτοι τοῖχοι ἐγειρόμενοι μέχρι τοῦ ὕψους ἐξ μέτρων, ἡ αὐτὴ διασταύρωσις τῶν γραμμῶν. Ἀλλ' ὁ Μαυρίκιος οὐχ ἥττον ἐπίστευεν ὅτι εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ἀφετηρίαν μυστηριώδους ἀριθμοῦ, ἔπρεπε ν' ἀπολήγῃ ἢ ν' ἀρχίζῃ γραμμὴ τις σπουδαία. Δυστυχῶς δεκατέσσαρες διέξοδοι ἀπέληγον εἰς τὸν χώρον ἐκεῖνον κατ' ἄνισα διαστήματα κείμεναι, χωρὶς οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν ν' ἀνταποκρίνεται εἰς ἓν ἐκ τῶν τεσσάρων κυρίων σημείων τοῦ ὀρίζοντος. Τί νὰ πράξωσι λοιπὸν; Ποῖαν νὰ ἐκλέξωσιν;

Ἀφοῦ ἐσκέφθη ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ὁ Μαυρίκιος, ἐσημείωσεν ἓνα ἕκαστον τῶν διαδρόμων δι' ἑνὸς ἀριθμοῦ χαραχθέντος διὰ τῆς αἰχμῆς τοῦ μαχαίριου του, 1, 2, 3, 4, 5 καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρι τοῦ δεκάτου τετάρτου διαδρόμου.

— Πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν ἑκάστην ἐξ αὐτῶν ἰδιαιτέρως, εἶπε πρὸς τὸν πιστὸν του Γαργαρίδην. Ἐννοεῖται ὅτι θὰ σημειώσωμεν τὴν διάβασίν μας διὰ σημείου ὁμοιομόρφου, διὰ νὰ δυνάμεθα πάντοτε νὰ ἐπιστρέψωμεν.

— Καὶ ἀπὸ ποῖαν θ' ἀρχίσωμεν κύριε; Ἐδῶ πρόκειται νὰ παίξωμεν κορῶνα ἢ γράμματα.

— Θὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ αὐτὴν ἐδῶ. Αὕτη ἀνταποκρίνεται καλλίτερον εἰς τὴν διεύθυνσιν, τὴν ὁποῖαν ἐπιθυμῶ ν' ἀκολουθήσω, διότι κατὰ τὴν πυξίδα διευθύνεται πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν.

— Ἄς εἶνε πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν! εἶπεν ὁ Γαργαρίδης ἀναλαμβάνων τὴν ράβδον του, ἣν εἶχεν ἀποθέσει πλησίον του, ἐνῷ ὁ Μαυρίκιος ἠρίθμει τοὺς διαδρόμους.

Εἰσῆλθον εἰς τὸν διάδρομον, ὃν ὁ Μαυρίκιος ὀπείδειξεν. Ἀλλ' εἰς μάτην ἐχάραξαν διὰ σταυροῦ ἑκάστην καμπήν, ἕκαστον σταυροδρόμιον, βαίνοντες πάντοτε πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν. Μετὰ μα-

κρὰν πορείαν εὐρέθησαν εἰς μέρος ἀδιέξοδον, εἰς ὃ ἀπέληγεν ἡ τοιαύτη διεύθυνσις. Ὁ Μαυρίκιος ἔψαυσεν ἐπιμελῶς τοὺς τοίχους διὰ νὰ βεβαιωθῇ, ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατόν, ὅτι οὐδεμία κρυφία διέξοδος ἐκρύπτετο ἐκεῖ. Ἀλλ' οἱ τοῖχοι δὲν ἀπέκάλυψαν οὐδὲν μυστικόν.

Ἐγείροντες τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ δύο ἄνδρες ἔβλεπον ἀμυδρῶς τὸν θόλον στρογγυλούμενον ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς των, χωρὶς οὐδὲν νὰ μαρτυρῇ ἂν εὐρίσκοντο ἐγγὺς ἡ μακρὰν τῆς ἐξωτερικῆς αὐτοῦ ἐπιφανείας. Ἐδέησε νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸ σταυροδρόμιον καὶ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν ἀκόλουθον διάδρομον, ἀφοῦ πρῶτον ἔγραψαν ἐπὶ τοῦ σημειωματαρίου τὸν ἀριθμὸν ἐκεῖνου, ὃν εἶχεν ἤδη ἐξερευνήσει. Ὁ δεῦτερος οὗτος διάδρομος, ἐπιμελῶς σημειούμενος δι' ἑνὸς ἀστέρος εἰς ἑκάστην καμπήν, ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ αὐτὸ ὡς ὁ πρῶτος ἀποτελέσμα. Ἀκολουθοῦντες τὸν τρίτον διάδρομον καὶ ὀδηγούμενοι πάντοτε ὑπὸ τῆς πυξίδος, ἔφθασαν αἰφνης εἰς διάδρομον ἥδη σημειωθέντα διὰ σταυροῦ· ἄρα εἶχον διέλθει ἐκεῖθεν καὶ ἄλλοτε. Ὁ Γαργαρίδης ἤρχισε νὰ ἐκφράξῃ τὴν ἀποθάρρυνσίν του. Πᾶσα ἐκείνη ἡ σκολιὰ πορεία εἶχε διαρκέσει ἐπὶ ὥραν πολλήν καὶ τὸν στόμαχον τοῦ ταλαιπώρου ὑπέρτερου ἔνυσσεν ἤδη ἡ πείνα. Ἀληθῶς εἶπεῖν τὸ λιτὸν πρωϊνὸν πρόγειμα εἶχε χρησιμεύσει εἰς αὐτὸν μόνον ὡς ὀρεκτικόν, καὶ ἂν τὸν ἤκουεν ὁ σύντροφός του, θὰ τοῦ προέτεινεν ἀμέσως νὰ φάγουν.

Ἐκάθησεν αἰφνης χαμαὶ καὶ ἀπομάσσων βιαιῶς τὸ μέτωπόν του:

— Οὐφ! ἐξάλισθηκα! ἀνέκραξε. Δι' ὄνομα Θεοῦ, κύριε! γυρίζομεν ὡσὰν ἄλογα τοῦ ἱπποδρόμου.

— Ὅχι, αὐτὸν τοῦλάχιστον τὸν σκόπελον κατωρθώσαμεν νὰ τὸν ἀποφύγωμεν, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος ἐπίσης κεκοπιχῶς. Φοβοῦμαι ὅμως ὅτι αὐτὸ εἶνε τὸ μόνον ὠφέλιμον μάθημα, τὸ ὁποῖον ἐδιδάχθημεν ἀπὸ αὐτὸν τὸν καταχθόνιον λαβύρινθον.

— Τί ὥρα εἶνε, κύριε; ἠρώτησεν ὁ Γαργαρίδης μὲ φωνὴν θρηνώδη.

— Μία καὶ μισή.

— Ἡ ὥρα τοῦ γεύματός μας, ἀλήθεια;

— Θὰ ἦτο ἔως φρονιμώτερον ν' ἀναβάλωμεν τὸ γεῦμα δι' ὑστερότερον, Γαργαρίδη!

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε; ἀλλ' ἂν σκοπεύετε νὰ ἐξακολουθήσετε αὐτὴν τὴν ἔρευναν, εἶπεν ὁ Ἀριστομένης μετ' ἀξιοπρεπείας, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σὰς παρατηρήσω εὐσεβῶς, ὅτι τὰ πόδια μου δὲν δουλεύουν πλεόν, καὶ ἂν δὲν σταματήσω τὸ ταχύτερον καμπόσσην ὥραν, δὲν θὰ δυνήθω νὰ κάμω οὔτε βῆμα.

— Ὅπως θέλεις, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος μετὰ στεναγμοῦ. Τέλος πάντων, ἂν ἀποθάνωμεν ἀπὸ

τὴν πείναν τώρα ἢ ὕστερα ἀπὸ λίγο, τὸ ἴδιον θὰ εἶνε ἐπάνω κάτω.

Χωρὶς ν' ἀκούσῃ περισσότερον ὁ Γαργαρίδης, ἔκοψε δι' ἑκαστον μέγα τεμάχιον ἄρτου καὶ στρογγυλὴν φέταν σαλαμίου καὶ κατεβρόχθισεν ἐν τάχει τὸ μεριδίον του. Ὁ Μαυρίκιος τὸν συνέλαβε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ῥίπτοντα βλέμμα τόσον ἐρωτικὸν ἐπὶ τῶν ἐναπομεινουσῶν τροφῶν, ὥστε ἔκρινεν ἐπάναγκες νὰ τοῦ ἀποτρέψῃ τὴν προσοχὴν.

— Ποῖος εἶνε κατὰ τὴν γνώμην σου, Ἀριστομένη, ὁ λόγος τοῦ διαστήματος τοῦ ἀφεθέντος μετὰ τῶν τοίχων καὶ τοῦ θόλου; εἶπε.

— Μὰ τὴν πίστιν μου, κύριε, δὲν ἔχω καθόλου ἰδέαν, ἀπήντησεν ὁ Ἀριστομένης, ὅπως

οὖν δυσθύνω. Ἐγὼ πρέπει νὰ σὰς εἰπῶ ὅτι θεωρῶ ὅλ' αὐτὰ τὰ πράγματα, αὐτοὺς τοὺς διαδρόμους, αὐτὰ τὰ ἀδιέξοδα μέρη, αὐτὰ τὰ ἀτελεύτητα τείχη ὡσὰν παγίδας, εἰς τὰς ὁποίας πιάνονται μέσα οἱ κουτοί... καὶ ἂν ποτε εἰς τὴν ζῆσίν μου κτίσω τίποτε, σὰς βεβαιῶ ὅτι τὸ κτίριόν μου δὲν θὰ εἶνε λαθύρινος, ἐκτὸς ἂν πρόκειται νὰ βάλω μέσα εἰς αὐτὸν διὰ νὰ χαθῇ τὸν κατηραμένον ἐκείνον Γουέβρον.

— Ἐγὼ φρονῶ ὅτι ἠθέλησαν διὰ τῆς κατασκευῆς ταύτης νὰ ἐπιτύχωσιν ἰδιαίτερα ἀκουστικά φαινόμενα... Καρμῖαν ἤχῳ ἔκτακτον, ἐπὶ παραδείγματι. Ἄς δοκιμάσωμεν.

Καὶ ὁ Μαυρίκιος ἤρχισε κράζων μεγαλοφώνως:

— Γκουσά-Νισίν!... Γουέβρε!... αἱ!... αἱ!...

Ἔπεται συνέχεια

x.

Ἡ ΞΑΝΘΟΥΛΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Μικρὰ ἐπανόρθωσις

Πάντες βεβαίως γνωρίζουσι τὴν «Ξανθοῦλαν», τὸ γλυκὺ καὶ τρυφερὸν ἄσματίον τοῦ Σολωμοῦ. Ποῖος δὲν συνεκινήθη πολλάκις ἀκούων αὐτὸ ἐν τῇ ἐρημίᾳ τῆς νυκτὸς ἠδόμενον μετὰ τὴν περιπαθὴ μελωδίαν τοῦ Μαντζάρου;

Τὴν εἶδα τὴν Ξανθοῦλα,

Τὴν εἶδα φῆς ἄργά...

Ἐν τούτοις τὸ ἄσματίον τοῦτο μοι ἐνεποίει δυσάρεστον τινα ἐντύπωσιν. Ὑπάρχουσι δύο στροφαὶ εἰς τὸ τέλος, αἵτινες μοι ἐφάνησαν ἀνέκαθεν ἀνάξια τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ Σολωμοῦ. Ἄνευ χρώματος, ἄνευ ἐκφράσεως, ἄνευ οὐσίας.

Αἱ δύο στροφαὶ αὗται εἶνε αἱ ἑξῆς.

Δὲν κλαίγω τὴν βαρκοῦλα

Δὲν κλαίγω τὰ πανιά,

Μὲν κλαίγω τὴν Ξανθοῦλα

Ποῦ πάει στὴν Ἰξενητεία.

Δὲν κλαίγω τὴν βαρκοῦλα

Μὲ τὰ λευκὰ πανιά,

Μὲν κλαίγω τὴν Ξανθοῦλα

Μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά.

Φυλλομετρῶν πρό τινο; ἀντίτυπον τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Πολυτᾶ γενομένης πρώτης ἐκδόσεως τῶν «Ἀπάντων» τοῦ Σολωμοῦ ἀνεκάλυψά τι, ὅπερ καὶ ἐμὲ ἱκανοποίησε διὰ τὴν ἀποστροφὴν μου καὶ ὑπὸ τῶν φιλομούσων βεβαίως εὐχαρίστως θὰ ἀκουσθῇ. Τὸ ἀντίτυπον ἐκεῖνο ἀνῆκεν ἄλλοτε εἰς τὸν μακαρίτην πάππον μου, τὸν γνωστὸν Ζακύνθιον ποιητὴν Ἀντώνιον Δ. Μάτεσιν, σύγχρονον καὶ φίλον τοῦ Σολωμοῦ, γεννηθέντα ἐν Ζακύνθῳ τῷ 1794 καὶ τελευτήσαντα τῷ 1875 ἐν Σύρῳ. Ὅταν ἐφθασα εἰς τὴν σελίδα 176, ἐν ἣ εὐρίσκονται αἱ τελευταῖαι στροφαὶ τῆς «Ξανθοῦλας», εἶδον τὰς ἄνω παρατεθείσας δύο διαγεγραμμέ-

νας διὰ δύο γραμμῶν μολυβδίδος χιαστί καὶ εἰς τὸ περιθώριον διὰ μελάνης γεγραμμένην διὰ τοῦ γνωστοῦ μοι γραφικοῦ χαρακτῆρος τοῦ πάππου μου καὶ εἰς γλῶσσαν Ἰταλικήν, ἥτις ἦτο ἐν χρήσει τότε παρὰ τοῖς Ἑπτανήσις λογίοις πρὸς πρόχειρον ἔκφρασιν τῶν διανοημάτων τῶν, τὴν ἐξῆς φράσιν, ἣν παραθέτω αὐτολεξεῖ:

« Queste due strofe non sono del Salamon, né potevano essere, ma di qualche stupido ».

« Αἱ δύο αὗται στροφαὶ δὲν εἶνε τοῦ Σολωμοῦ, οὔτε ἠδύναντο νὰ εἶνε, ἀλλ' ἡλιθίου τινός ».

Ἡ ἀγανάκτησις μετ' ἧς ἔγραψε τὰς λέξεις ταύτας ὁ ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ αὐτοῦ ἀντιλήψει προσβληθεὶς φίλος τοῦ Σολωμοῦ φαίνεται καὶ ἐκ τῆς ὁρμῆς, μετ' ἧς ἔσυρε τὰς διὰ μολυβδίδος γραμμάς χιαστί ἐπὶ τῶν στίχων, σχίσας σχεδὸν τὴν σελίδα.

Περὶ τῆς ἀκριβεῖας τῆς σημειώσεως ταύτης οὐδεμίαν δύναται νὰ χωρήσῃ κατ' ἐμὲ ἀμφιβολία. Ὁ Ἀντώνιος Μάτεσις μετὰ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ τότε παρεπιδημοῦντος Σπυρίδωνος Τρικούπη, τοῦ Γεωργίου Τερτσέτη, τοῦ Παύλου Μερκάτη, τοῦ Διονυσίου Ταγιαπιέρρα, τοῦ Κωνσταντίνου Νεράντζη καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν Ζακυνθίων λογίων ἀπετέλουν τὸν εὐγενῆ ἐκείνον κύκλον, οὗ ψυχὴ ἦτο ὁ Σολωμός, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου συνελήφθη, ἐκυροφρήθη καὶ ἐγεννήθη ὁ ἀθάνατος Ὑμνος του. Πάντες ἦσαν κατὰ τὸ μέλλον ἢ ἦττον ποιηταὶ καὶ διήρχοντο τὰς μακρὰς ἐσπερινὰς ὥρας εἴτε ἐμπνεόμενοι ἐκ τῶν διηγήσεων τῶν ἑλληνικῶν κατορθωμάτων, εἴτε ἀνταλλάσσοντες τὰς περὶ γλώσσης ἰδέας των, ὧν ἀπόρροια εἶνε ὁ « Διάλογος Ποιητοῦ καὶ Σοφολογιστάτου » τοῦ Σολωμοῦ καὶ ὁ περὶ δημώδους γλώσσης πρόλογος τοῦ Ἀντωνίου Μάτεσι ἐν τῷ « Βασιλικῷ » εἴτε γρά-